

ผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช

การหาผลตอบแทนจากการลงทุนเพาะปลูกถั่วเขียวจะช่วยให้เกษตรกร ศูนย์ขยายพันธุ์พืช และผู้สนใจได้ทราบถึงผลตอบแทนจากการลงทุน เพื่อให้ประกอบการพิจารณาว่าผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่และช่วยในการตัดสินใจของเกษตรกรในการจะลงทุนปลูกถั่วเขียวต่อไปหรือหันไปเพาะปลูกพืชชนิดอื่นแทน สำหรับศูนย์ขยายพันธุ์พืชนั้นก็จะได้ทราบถึงผลตอบแทนของเกษตรกรในโครงการ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงการกำหนดราคารับซื้อคืนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การหาผลตอบแทนของเกษตรกรได้มาจากการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกและรายได้ของเกษตรกร สำหรับต้นทุนในการเพาะปลูกนั้นได้แสดงไว้แล้วในบทที่ 4 ส่วนรายได้หาจากการขายผลผลิตให้กับศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดยทางศูนย์จะทำการรับซื้อเมล็ดพันธุ์พืชที่ผลิตได้จากแปลงเกษตรกรด้วยราคาในท้องถิ่นที่มีการทำการซื้อขายกันเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ราคารับซื้อคืนต้องสูงกว่าราคาในท้องถิ่นแต่จะไม่เกินกว่าร้อยละ 20 อย่างไรก็ตามจะรับซื้อคืนเฉพาะเมล็ดพันธุ์ที่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เท่านั้นและราคารับซื้อคืนยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์พืชของเกษตรกรแต่ละรายอีกด้วย

สำหรับการเพาะปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้มทอง 1 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 76.07 กิโลกรัม (ตามตารางที่ 4.4 หน้า 44) และราคาที่รับซื้อคืนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 11 บาท แต่การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 1 ในปีการเพาะปลูกนี้ต้องประสบกับปัญหาฝนตกในช่วงที่ต้นถั่วเขียวกำลังเจริญเติบโตและช่วงการเก็บเกี่ยว ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้มีความชื้นสูงกว่ามาตรฐานซึ่งทางศูนย์ฯ กำหนดไว้จึงทำการรับซื้อคืนเพียงเฉลี่ยร้อยละ 61.58 หรือคิดเป็นเฉลี่ยไร่ละ 46.84 กิโลกรัม (76.07 x 61.58%) ผลผลิตที่เหลือไร่ละ 29.23 กิโลกรัม (76.07 - 46.84) เกษตรกรจึงต้องนำไปขายในตลาดท้องถิ่นในราคากิโลกรัมละ 8.80 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าที่ทางศูนย์ฯ รับซื้อคืน ดังนั้นรายได้จากการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 1 รวมเฉลี่ยไร่ละ 772.46 บาท (46.84 x 11 + 29.23 x 8.80)

ส่วนการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้มทอง 1 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรในเขตอำเภอ ตากฟ้าและอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 121.32 กิโลกรัม

(ตามตารางที่ 4.6 หน้า 51) และราคาที่ได้รับซื้อคืนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.26 บาท การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ4 ได้ผลผลิตต่อไร่สูงและมีการรับซื้อคืนทั้งหมด ดังนั้นรายได้ของการปลูกข้าวเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 4 เฉลี่ยไร่ละ 1,244.74 บาท (121.32 x 10.26)

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. การวัดสถานภาพด้านค่าใช้จ่าย-รายได้ของฟาร์ม เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการได้มาซึ่งรายได้ว่าจะเพียงพอต่อการชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด ตัววัดที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาจะแสดงอยู่ในรูปอัตราส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม บอกให้ทราบถึงว่าในการดำเนินธุรกิจของหน่วยธุรกิจฟาร์มจะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรมากน้อยแค่ไหนและเป็นสัดส่วนเท่าไรของรายได้รวมของฟาร์ม ค่าใช้จ่ายผันแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้คือค่าใช้จ่ายผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดรวมกัน ส่วนรายได้รวมเป็นรายได้เฉลี่ยต่อไร่ สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายผันแปร}}{\text{รายได้รวม}}$$

1.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม เป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตของฟาร์มกับรายได้รวมเพื่อแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายคงที่มีมากน้อยแค่ไหน สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายคงที่}}{\text{รายได้รวม}}$$

1.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้รวม เป็นการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายรวมของฟาร์มกับรายได้รวมทั้งหมด อัตราส่วนนี้เป็นการวัดถึงความสามารถในการทำกำไร-ขาดทุนของธุรกิจได้ คือหากอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าการทำธุรกิจฟาร์มประสบกับการขาดทุน ในทางตรงข้ามถ้าหากอัตราส่วนนี้น้อยกว่า 1 แสดงว่ามีกำไร อัตราส่วนนี้ยังมีค่าน้อยเท่าใดหน่วยธุรกิจฟาร์มก็จะยิ่งมีกำไรมากขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายรวม}}{\text{รายได้รวม}}$$

¹ สมศักดิ์ เปรียบพร้อม , การจัดการฟาร์ม (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2526 หน้า 13)

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร การวิเคราะห์นี้ถือ
ว่ากำไรที่เกิดขึ้นจะเปลี่ยนไปตามประเภทของค่าใช้จ่าย

2.1 กำไรที่เกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินจะเรียกว่ากำไรที่เป็นเงินสด ซึ่ง
จะชี้ให้เห็นถึงเกษตรกรเห็นถึงตัวเงินที่ได้รับจริงเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายเป็นเงินสดว่ามีมากน้อยแค่ไหน
สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตรา (ร้อยละ) ของกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด} = \frac{\text{กำไรที่เป็นเงินสด} \times 100}{\text{ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด}}$$

2.2 กำไรที่เกิดขึ้นหลังหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกร
เองเพราะถือว่าเกษตรกรว่างงาน กำไรที่เกิดขึ้นถือเสมือนเกษตรกรว่างงานจะชี้ให้เห็นถึงการที่
เกษตรกรลงทุนในปัจจุบันการปลูกต่าง ๆ โดยการใช้จ่ายแรงงานของตนเองเป็นเสมือนการทำงานไปเพื่อ
ฆ่าเวลาที่ตนอยู่ว่างงานเมื่อหากงานทำไม่ได้จะมีผลดีกว่าเกษตรกรอยู่เฉยๆหรือไม่ สูตรที่ใช้ในการ
คำนวณคือ

$$\text{กำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าแรง} = \frac{\text{กำไรเสมือนเกษตรกรว่างงาน} \times 100}{\text{ค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าแรง}}$$

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ¹ (Economic Analysis)
เป็นการวิเคราะห์ในระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดจากการปลูกข้าว
โดยคำนึงถึงต้นทุนทั้งหมด ซึ่งแยกออกเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ว่ามีผลทำให้เกิดกำไรสุทธิมาก
น้อยเพียงใด และต้นทุนผันแปรซึ่งเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ของการเพาะปลูกทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับ
ผลผลิตที่ได้รับมากน้อยเพียงใดในรูปของกำไรส่วนเกิน ซึ่งอัตรากำไรส่วนเกินที่ได้จะชี้ให้เห็นถึง
แนวโน้มของจุดคุ้มทุนได้ด้วย สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรา (ร้อยละ) ของผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนการปลูก}}$$

$$\text{อัตรา (ร้อยละ) ของกำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{\text{กำไรส่วนเกิน} \times 100}{\text{ต้นทุนการปลูก}}$$

¹ Sung-Hwan and Yu-Kang Mao, Analysis of production costs and profitability of crop and livestock farming, ASPAC food and Fertilizer Technology Center, 1979, p1

กำไรส่วนเกิน หมายถึง ส่วนต่างระหว่างรายได้กับต้นทุนผันแปร
ต้นทุนการปลูก หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการปลูก

4. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม (Farming Analysis)

เป็นการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่เกิดขึ้นกับต้นทุนที่ได้
จ่ายไปจริงเพื่อพิจารณาให้เห็นถึงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น แรงงานและปัจจัยการ
ผลิตอื่น ๆ หรือที่ดินที่เกษตรกรมีอยู่โดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทนซึ่งปัจจัยเหล่านี้ไม่ถือเป็นค่าใช้จ่าย
ของฟาร์ม ดังนั้นการวิเคราะห์ในเรื่องนี้จึงเน้นถึงค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของเกษตรกรที่ใช้ไปในการ
เพาะปลูกและการซื้อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สูตรที่ใช้คำนวณคือ

$$\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}}{\text{ต้นทุนการปลูก}} \times 100$$

$$\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} = \frac{\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}}{\text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}} \times 100$$

$$\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}$$

$$\text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} = \text{ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด} + \text{ค่าเสื่อมราคา}$$

5. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย (Net Profit Margin) เป็น

การวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไรของเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกำไรสุทธิกับค่าขาย
สูตรที่ใช้คำนวณ ได้แก่

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ค่าขาย}} \times 100$$

อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 1

จากตารางที่ 4.4 หน้า 44 และตารางที่ 5.1 หน้า 67 จะเห็นได้ว่าการปลูกถั่วเขียว
พันธุ์อุ้มทอง 1 ของเกษตรกรศูนย์ฯ 1 ในฤดูฝน ปีการเพาะปลูก 2528/2529 มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อไร่
772.46 บาท ต้นทุนการปลูกทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 483.27 บาท ดังนั้นเกษตรกรมีผลกำไรเฉลี่ยไร่ละ
289.19 บาท การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนแบ่งออกเป็น

1. การวัดสถานภาพด้านค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกร

$$1.1 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{405.60}{772.46} = 0.53$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายผันแปรไปในการปลูกถั่วเขียวเท่ากับร้อยละ 53 ของรายได้รวมทั้งหมดที่ได้รับจากการเพาะปลูก หรือทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายผันแปรไปในการเพาะปลูก 53 สตางค์

$$1.2 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{77.67}{772.46} = 0.10$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายคงที่ไปในการเพาะปลูกถั่วเขียวเท่ากับร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับ หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ไป 10 สตางค์ ค่าใช้จ่ายคงที่ที่เสียไปอยู่ในอัตราที่ไม่สูงนัก

$$1.3 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดต่อรายได้รวม} = \frac{483.27}{772.46} = 0.63$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดไปในการเพาะปลูกเท่ากับร้อยละ 63 ของรายได้รวมทั้งหมดที่ได้รับ หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้รวมจะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดเท่ากับ 63 สตางค์ ดังนั้นเกษตรกรจะมีกำไร 37 สตางค์

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางค่าใช้จ่าย-รายได้ อยู่ในเกณฑ์น่าพอใจเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไม่สูงนักเมื่อเทียบกับรายได้ เกษตรกรจึงมีกำไรเหลืออยู่หลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดออกแล้ว นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายผันแปรซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับปริมาณการผลิตก็อยู่ในอัตราที่เหมาะสม และค่าใช้จ่ายคงที่ที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำหากมีเหตุที่ทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลงกำไรก็จะไม่ลดลงมากนัก เพราะค่าใช้จ่ายคงที่นั้นเป็นรายการที่ไม่สามารถลดลงได้มากนัก

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

2.1 กำไรที่เป็นเงินสด เกษตรกรศูนย์ฯ 1 มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 405.02 บาท เป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้างแรงงานตั้งแต่เตรียมดินปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวและยกขนขึ้นรถเฉลี่ยไร่ละ 258.57 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.84 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด ดังนั้นเกษตรกรศูนย์ฯ 1 มีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 367.44 บาท¹

$$\text{อัตรา(ร้อยละ)ของกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด} = \frac{367.44}{405.02} \times 100 = 90.72$$

¹ กำไรที่เป็นเงินสด 367.44 บาท หาได้จากรายได้ทั้งหมด 772.46 บาท หักด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด 405.02 บาท

2.2 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน เกษตรกรศูนย์ฯ 1 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 459.62¹ บาท ซึ่งคือค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นโดยไม่คิดค่าแรงงานของเกษตรกรตั้งแต่เตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวและยกขนขึ้นรถที่ไม่เป็นเงินสดเพราะถือว่าเกษตรกรว่างงาน ดังนั้นเกษตรกรศูนย์ฯ1จะมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยไร่ละ 312.84² บาท

$$\text{- อัตรากำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าแรง} = \frac{312.84}{459.62} \times 100 = 68.06$$

จากการวิเคราะห์ปรากฏว่ากำไรที่เป็นเงินสดเป็นร้อยละ 90.72 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด หมายถึงค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดที่จ่ายไปทุก 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสดเกิดขึ้น 90.72 บาทและกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเป็นร้อยละ 68.06 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง หมายถึงเงินที่จ่ายไปทุก 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไร 68.06 บาท จากการวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกของเกษตรกรศูนย์ฯ1 เกษตรกรมีกำไรกลับคืนมาจากการลงทุน

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ

$$\text{- อัตรา (ร้อยละ) ของผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{289.19}{483.27} \times 100 = 59.84$$

$$\text{- อัตรา (ร้อยละ) ของกำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{366.86}{483.27} \times 100 = 75.91$$

การลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกรศูนย์ฯ1 มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 59.84 และอัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 75.91 แสดงถึงต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นทุก 100 บาท จะมีกำไรสุทธิเกิดขึ้น 59.84 บาทและกำไรส่วนเกิน 75.91 บาท

4. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม

$$\text{- อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{361.91}{483.27} \times 100 = 74.89$$

¹ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรง 459.62 บาท หาได้จากต้นทุนผันแปรหักด้วยค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด 381.95 บาท (405.60 - 23.65) บวกด้วยต้นทุนคงที่ 77.67 บาท

² กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน 312.84 บาท หาได้จากรายได้ทั้งหมด 772.46 บาท หักด้วยค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง 459.62 บาท

$$\text{- อัตราารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} = \frac{361.01}{410.55} \times 100 = 88.15$$

เกษตรกรศูนย์ฯ1 มีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 74.89 และอัตราารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 88.15 แสดงถึงต้นทุนการปลูก 100 บาท จะก่อให้เกิดรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง 74.89 บาท และค่าใช้จ่ายที่แท้จริง 100 บาท จะก่อให้เกิดรายได้ 88.15 บาท อัตราผลตอบแทนทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจอันแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์มของเกษตรกร

5. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย

$$\text{- อัตรา (ร้อยละ) ของผลตอบแทนจากค่าขาย} = \frac{289.19}{772.46} \times 100 = 37.44$$

เกษตรกรศูนย์ฯ1 มีอัตราผลตอบแทนจากค่าขายร้อยละ 37.44 หรือทุก ๆ ค่าขาย 100 บาท เกษตรกรจะมีกำไร 37.44 บาท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1 อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุทอง 1
ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรศูนย์ฯ 1

รายการ

1. รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่)	772.46
2. ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่)	483.27
3. กำไรสุทธิ (บาท) (1-2)	289.19
4. ต้นทุนผันแปร (บาท)	405.60
5. กำไรส่วนเกิน (บาท) (1-4)	366.86
6. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (บาท) *	410.55
7. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (บาท) (1-6)	361.91
8. อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) $(3 \div 2)$	59.84
9. อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) $(5 \div 2)$	75.91
10. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) $(7 \div 2)$	74.89
11. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (ร้อยละ) $(7 \div 6)$	88.15
12. อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย (ร้อยละ) $(3 \div 1)$	37.44

* ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง = ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด + ค่าเสื่อมราคา

จากตารางที่ 4.4 410.55 = 405.02 + 5.53

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 4

จากตารางที่ 4.6 หน้า 51 และตารางที่ 5.2 หน้า 71 จะเห็นได้ว่าการปลูกข้าวเขียวพันธุ์อุ้มทอง1ของเกษตรกรศูนย์ฯ4 ในฤดูฝนปีการเพาะปลูก 2528/2529 มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อไร่ 1,244.74 บาท ต้นทุนการปลูกทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 850.75 บาท ผลกำไรเฉลี่ยต่อไร่ 393.99 บาท การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนแบ่งออกเป็น

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกร

$$1.1 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{750.03}{1,244.74} = 0.60$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายผันแปรไปในการปลูกข้าวเขียวเท่ากับร้อยละ 60 ของรายได้รวมที่ได้รับจากการเพาะปลูก หรือทุก ๆ เงินหนึ่งบาทเกษตรกรจะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรไปในการเพาะปลูกไปเสีย 60 สตางค์

$$1.2 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{100.72}{1,244.74} = 0.08$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายคงที่ไปในการเพาะปลูกข้าวเขียวเท่ากับร้อยละ 8 ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับ หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ไป 8 สตางค์ ค่าใช้จ่ายคงที่ที่เสียไปอยู่ในอัตราที่ไม่สูงนักแสดงให้เห็นว่าถึงรายได้จะลดลงกำไรของเกษตรกรจะไม่ลดลงมากนัก

$$1.3 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดต่อรายได้รวม} = \frac{850.75}{1,244.74} = 0.68$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดไปในการเพาะปลูกเท่ากับร้อยละ 68 ของรายได้รวมที่ได้รับ หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้รวมจะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดเท่ากับ 68 สตางค์ ดังนั้นเกษตรกรจะมีกำไร 32 สตางค์

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านรายได้-ค่าใช้จ่ายปรากฏว่ารายได้ของเกษตรกรสามารถคุ้มกับค่าใช้จ่ายรวมทั้งมีกำไรเหลืออยู่ นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายคงที่ซึ่งเป็นรายการที่ไม่สามารถลดลงได้ก็อยู่ในอัตราที่ต่ำ

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

2.1 กำไรที่เป็นเงินสด เกษตรกรศูนย์ฯ4 มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 736.12 บาท เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าจ้างแรงงานของเกษตรกรตั้งแต่การเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว

และยกขึ้นขึ้นรถเฉลี่ยไร่ละ 495.05 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.25 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด ดังนั้นเกษตรกรศูนย์ฯ 1 มีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 508.62 ¹

$$\text{- อัตรา(ร้อยละ)ของกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด} = \frac{508.62}{736.12} \times 100 = 69.09$$

2.2 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน เกษตรกรศูนย์ฯ 4 มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 833.19 ² ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นโดยไม่คิดค่าแรงตั้งแต่เตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวและยกขึ้นขึ้นรถที่ไม่เป็นเงินสดเพราะถือว่าเกษตรกรว่างงาน ดังนั้นเกษตรกรศูนย์ฯ 4 จะมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยไร่ละ 411.55 ³

$$\text{- อัตรากำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าแรง} = \frac{411.55}{833.19} \times 100 = 49.39$$

จากการวิเคราะห์ปรากฏว่ากำไรที่เป็นเงินสดเป็นร้อยละ 69.09 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด หมายถึงเงินที่จ่ายไปทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไร 69.09 บาท และกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเป็นร้อยละ 49.39 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง หมายถึงเงินที่จ่ายไปทุก 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไร 49.39 บาท

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ

$$\text{- อัตรา (ร้อยละ) ของผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{393.99}{850.75} \times 100 = 46.31$$

$$\text{- อัตรา (ร้อยละ) ของกำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{494.71}{850.75} \times 100 = 58.15$$

¹ กำไรที่เป็นเงินสด 508.62 บาท หาได้จากรายได้ทั้งหมด 1,244.74 บาท หักด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด 736.12

² ค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงาน 833.19 บาท หาได้จากต้นทุนผันแปรหักด้วยค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด 732.47 บาท (750.03 - 17.56) แล้วบวกด้วยต้นทุนคงที่รวม 100.72 บาท

³ กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน 411.55 บาท หาได้จากรายได้ทั้งหมด 1,244.74 บาท หักด้วยค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง (833.19)

การลงทุนปลูกข้าวเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 4 มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 46.31 และอัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 58.15 แสดงถึงต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นทุก 100 บาท จะมีกำไรสุทธิเกิดขึ้น 46.31 บาท และกำไรส่วนเกิน 58.15 บาท ซึ่งกำไรส่วนเกินที่ได้สามารถจะชดเชยต้นทุนคงที่ได้

4. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม

- อัตรา(ร้อยละ)ของรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก = $\frac{482.90}{850.75} \times 100 = 56.76$
- อัตรา(ร้อยละ)ของรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง = $\frac{482.90}{761.84} \times 100 = 63.39$

เกษตรกรศูนย์ฯ 4 มีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเฉลี่ยไร่ละ 482.90 บาท ทำให้มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 56.76 และอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 63.39 แสดงถึงต้นทุนการปลูก 100 บาท จะก่อให้เกิดรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง 56.76 บาท และค่าใช้จ่ายที่แท้จริง 100 บาท จะก่อให้เกิดรายได้ 63.39 บาท

5. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย

- อัตรา (ร้อยละ) ของผลตอบแทนจากค่าขาย = $\frac{393.99}{1,244.74} \times 100 = 31.65$

เกษตรกรศูนย์ฯ 4 มีอัตราผลตอบแทนจากค่าขายร้อยละ 31.65 หรือทุก ๆ ค่าขาย 100 บาท เกษตรกรจะมีกำไร 31.65 บาท

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.2 อัตราผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเขียวพันธุ์อุทุมพร 1
ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรศูนย์ฯ 4

รายการ

1. รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่)	1,244.74
2. ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่)	850.75
3. กำไรสุทธิ (บาท) (1-2)	393.99
4. ต้นทุนผันแปร (บาท)	750.03
5. กำไรส่วนเกิน (บาท) (1-4)	494.71
6. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (บาท)*	761.84
7. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (บาท) (1-6)	482.90
8. อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (3 ÷ 2)	46.31
9. อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (5 ÷ 2)	58.15
10. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (7 ÷ 2)	56.76
11. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (ร้อยละ) (7 ÷ 6)	63.39
12. อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย (ร้อยละ) (3 ÷ 1)	31.65

* ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง = ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด + ค่าเสื่อมราคา
จากตารางที่ 4.6 761.84 = 736.12 + 25.72

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปรียบเทียบความแตกต่างของผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียว

1. การวิเคราะห์รายได้รวม ปรากฏว่ารายได้การปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 472.28 บาท เนื่องจากผลผลิตของการเพาะปลูกของศูนย์ฯ4 สูงกว่าถึงไร่ละ 45.25 กิโลกรัม และราคาที่เกษตรกรขายได้โดยเฉลี่ยของศูนย์ฯ4 ยังสูงกว่ากิโลกรัมละ 0.11 บาท

2. การวิเคราะห์สถานภาพค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกร ผลจากการวิเคราะห์ เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวปรากฏว่า เกษตรกรศูนย์ฯ4 มีอัตราส่วนค่าใช้จ่าย-รายได้สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 ถึง 2 อัตราส่วน

แสดงให้เห็นถึงสถานภาพทางค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกรศูนย์ฯ1 ดีกว่า เกษตรกรศูนย์ฯ4 และความแตกต่างของอัตราส่วนของเกษตรกรทั้งสองศูนย์ฯนั้นไม่มากนัก จากการวิเคราะห์ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายผันแปรในการเพาะปลูกถั่วเขียวอยู่ในสัดส่วนที่สูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด สำหรับสาเหตุที่ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 นั้นก็เนื่องมาจากกิจกรรมในการเพาะปลูกของศูนย์ฯ4 มีมากกว่าศูนย์ฯ1

3. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร ผลจากการวิเคราะห์อัตราส่วนในแง่การลงทุนของเกษตรกรปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 มีอัตราส่วนกำไรต่อค่าใช้จ่ายสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ทั้งสองอัตราส่วน จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดพบว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 มีอัตราส่วนเป็นร้อยละ 90.72 และศูนย์ฯ4 ร้อยละ 69.09 อัตราส่วนของศูนย์ฯ1 สูงกว่าร้อยละ 21.63 แสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกรศูนย์ฯ1 สูงกว่า นอกจากนั้นการใช้แรงงานตนเองของเกษตรกรศูนย์ฯ1ยังมีมากกว่าศูนย์ฯ4

4. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก และอัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกของเกษตรกรศูนย์ฯ1 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 13.53 และร้อยละ 17.76 ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูกและอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของเกษตรกรศูนย์ฯ1 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 18.13 และร้อยละ 24.76 ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการฟาร์มของเกษตรกรศูนย์ฯ1 ดีกว่า

6. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย ผลตอบแทนจากค่าขายของเกษตรกรศูนย์ฯ1 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 5.79 แม้ว่ารายได้รวมจากการขายผลผลิตของเกษตรกร

ศูนย์4 จะสูงกว่าศูนย์1 ถึงร้อยละ 472.28 บาทก็ตาม แต่เมื่อคิดถึงความสามารถในการทำกำไร
ต่อรายได้แล้วเกษตรกรศูนย์4 ดีกว่า

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 การเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนการปลูกข้าวเขียวพันธุ์อุทุมพร
ของเกษตรกรศูนย์ฯ1 และศูนย์ฯ4 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529

รายการ	ศูนย์ฯ1	ศูนย์ฯ4	ผลต่าง
1. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ไร่)	10.15	10.26	(0.11)
2. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	76.07	121.32	(45.25)
3. รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (1x2)	772.46	1,244.74	(472.28)
4. ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่)	483.27	850.75	(367.48)
5. กำไรสุทธิ (บาท) (3-4)	289.19	393.99	(104.80)
6. ต้นทุนผันแปร (บาท)	405.60	750.03	(344.43)
7. กำไรส่วนเกิน (บาท) (5-6)	366.86	494.71	(127.85)
8. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (บาท)	410.55	761.84	(351.29)
9. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (3-8)	361.91	482.90	(120.99)

() หมายถึงผลต่างของศูนย์ฯ4 สูงกว่าศูนย์ฯ1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.4 สรุปการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเพาะปลูกถั่วเขียว
ของเกษตรกรศูนย์ฯ1 และศูนย์ฯ4 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529

	ศูนย์ฯ1	ศูนย์ฯ4	ผลต่าง
1. การวิเคราะห์สถานภาพด้านค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกร			
- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม	0.53	0.60	(0.07)
- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม	0.10	0.08	0.02
- อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมคต่อรายได้รวม	0.63	0.68	(0.05)
2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุน			
- อัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด	90.72	69.09	21.63
- อัตรากำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าแรง	68.06	49.39	18.67
3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ			
- อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก	59.84	46.31	13.53
- อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก	75.91	58.15	17.76
4. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม			
- อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก	74.89	56.76	18.13
- อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง	88.15	63.39	24.76
5. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย			
- อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย	37.44	31.65	5.79

() หมายถึงผลต่างของศูนย์ฯ4 สูงกว่าศูนย์ฯ1

การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມທຸນและผลผลิตคຸ້ມທຸນ

1. ราคาคຸ້ມທຸນ หมายถึง ราคาขายขั้นต่ำที่สุดที่เกษตรกรจะต้องขายผลผลิตของตนให้ได้จึงจะไม่ขาดทุนหรือผลกำไรเท่ากับศูนย์ การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມທຸນเป็นการวัดถึงประสิทธิภาพการจัดการด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรโดยเฉพาะในด้านการผลิต เพราะราคาคຸ້ມທຸນเป็นราคาอย่างต่ำที่สุดที่เกษตรกรจะไม่ขาดทุนและสามารถดำเนินการผลิตในช่วงต่อไปได้ นอกจากนี้ราคาคຸ້ມທຸນยังเป็นประโยชน์กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาขั้นต่ำของสินค้าเกษตร ซึ่งคำนวณได้จากสมการ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{รายได้ทั้งหมดต่อไร่} &= \text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่} \\ \text{ราคาคຸ້ມທຸນ} \times \text{ผลผลิตต่อไร่} &= \text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่} \\ \text{ดังนั้น} \quad \text{ราคาคຸ້ມທຸນต่อกิโลกรัม} &= \frac{\text{ต้นทุนรวมต่อไร่}}{\text{ผลผลิตต่อไร่}} \end{aligned}$$

- เกษตรกรศูนย์๔1

$$\begin{aligned} \text{ราคาคຸ້ມທຸນ (ต่อกิโลกรัม)} &= \frac{483.27}{76.07} \\ &= 6.35 \text{ บาท/กิโลกรัม} \end{aligned}$$

- เกษตรกรศูนย์๔4

$$\begin{aligned} \text{ราคาคຸ້ມທຸນ (ต่อกิโลกรัม)} &= \frac{850.75}{121.32} \\ &= 7.01 \text{ บาท/กิโลกรัม} \end{aligned}$$

การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມທຸນปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์๔1 มีราคาคຸ້ມທຸນ 6.35 บาท/กิโลกรัม ส่วนเกษตรกรศูนย์๔4 ราคาคຸ້ມທຸນ 7.01 บาท/กิโลกรัม หมายถึงถ้าเกษตรกรขายผลผลิตไปผลราคาคຸ້ມທຸນนี้จะไม่มีกำไรและขาดทุน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรศูนย์๔1 สามารถขายผลผลิตไปในราคา 6.35 บาท/กิโลกรัม ก็จะไม่มีผลขาดทุนเกิดขึ้นแล้ว ในขณะที่เกษตรกรศูนย์๔4 ต้องขายผลผลิตให้ได้ในราคา 7.01 บาทต่อกิโลกรัมจึงจะไม่มีผลขาดทุนและเมื่อพิจารณาราคาคຸ້ມທຸນเมื่อเทียบกับราคาขายต่อกิโลกรัมแล้วของเกษตรกรศูนย์๔1 จะมีกำไร 3.80 บาท/กิโลกรัม (10.15-6.35) และของเกษตรกรศูนย์๔4 มีกำไร 3.25 บาท/กิโลกรัม (10.26-7.01) ซึ่งก็จะเห็นได้ว่าเกษตรกรศูนย์๔1 มีผลกำไรต่อกิโลกรัมสูงกว่า

2. ผลผลิตคุ่มทูน หมายถึง ปริมาณผลผลิตอย่างน้อยที่สุดที่เกษตรกรจะต้องขายให้ได้จึงจะทำให้ไม่ขาดทุน เป็นการหาผลผลิตที่ผลิตจุดที่ขายได้รวมเท่ากับต้นทุนรวมและไม่เกิดผลขาดทุน ซึ่งหากเกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในปริมาณมากกว่าจุดผลผลิตคุ่มทูนนี้แล้ว เกษตรกรจะมีกำไรเกิดขึ้น คำนวณได้จากสูตร

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณผลผลิตคุ่มทูน} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่}}{\text{ราคาขายต่อกิโลกรัม}-\text{ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม}} \\ \text{- เกษตรกรศูนย์ ๔1} \\ \text{ปริมาณผลผลิตคุ่มทูน} &= \frac{77.67}{10.15 - 5.33} \\ &= \frac{77.67}{4.82} = 16.11 \text{ กิโลกรัม/ไร่} \\ \text{- เกษตรกรศูนย์ ๔4} \\ \text{ปริมาณผลผลิตคุ่มทูน} &= \frac{100.72}{10.26 - 6.18} \\ &= \frac{100.72}{4.08} = 24.69 \text{ กิโลกรัม/ไร่} \end{aligned}$$

การวิเคราะห์ปริมาณผลผลิตคุ่มทูนปรากฏว่า เกษตรกรศูนย์ ๔1 มีปริมาณผลผลิตคุ่มทูน 16.11 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเกษตรกรศูนย์ ๔4 มีปริมาณผลผลิตคุ่มทูน 24.69 กิโลกรัมต่อไร่ หมายถึง เกษตรกรศูนย์ ๔1 สามารถผลิตและขายผลผลิตไปจำนวน 16.11 กิโลกรัมต่อไร่ก็คุ่มทูน ส่วนเกษตรกรศูนย์ ๔4 ต้องผลิตและขายผลผลิตไปถึง 24.69 กิโลกรัมต่อไร่จึงจะคุ่มทูน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรศูนย์ ๔1 ขายผลผลิตไปในจำนวนที่ต่ำกว่าก็สามารถถึงจุดคุ่มทูน

การหาราคาคุ่มทูนและผลผลิตคุ่มทูนนั้นเป็นเพียงการวัดถึงความสามารถในการผลิตเพียงคร่าว ๆ ของเกษตรกรเท่านั้น ซึ่งในการพิจารณาตัดสินใจยังจะต้องนำเอาปัจจัยอื่น ๆ มาเป็นหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบอีกด้วย